

Zubik, Marcin

Przepowiadanie kerygmatyczne w ujęciu Paula Hitza CSsR

Studia Redemptorystowskie nr 4, 153-174

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRZEPOWIADANIE KERYGMATYCZNE W UJĘCIU PAULA HITZA CSSR

WSTĘP

W czasach, w których przyszło nam żyć, widzimy, jak coraz mocniej akcentuje się życie bez Boga. Rozwój nauk, technologii, dobrobyt wydają się zaspokajać wszystkie potrzeby ludzi. Dlatego też Bóg staje się, ich zdaniem, niepotrzebny. Człowieka uważa się za absolutne centrum rzeczywistości¹. W wyniku tego coraz więcej ludzi żyje w swego rodzaju iluzji, gdyż w gruncie rzeczy człowiek nie może zrozumieć siebie bez Boga. Zarazem wielu ludzi szuka dzisiaj pewnej mistyki, starając się nawiązać kontakt z Tajemnicą ludzkiego bytu. Stąd tak wielkie zainteresowanie religiami Wschodu.

Dla obu tych grup problemem jest relacja z Bogiem. Jedni tę relację zrywają, drudzy pragną ją pogłębić.

Sam Kościół przeżywa te procesy w swoim wnętrzu, gdyż wielu odchodzi od wiary, a inni pragną czegoś więcej niż dotychczas. W tej sytuacji wspólnota chrześcijan staje wobec wyzwania: co czynić, aby odpowiedzieć na najgłębsze potrzeby współczesnego człowieka? Jak i co przepowiadać, aby wytworzyć między człowiekiem i Bogiem głęboką więź, która oprze się procesom zachodzącym w świecie?

Wśród wielu możliwych odpowiedzi na to wyzwanie godną uwagi jest propozycja szwajcarskiego redemptorysty Paula Hitza², który wrócił do my-

¹ Por. Jan Paweł II, Adhortacja *Ecclesia in Europa*, Kraków 2003, nr 9.

² Paul Hitz (1915-1974) był cenionym profesorem dogmatyki. Po studiach we Fryburgu wykładał teologię dogmatyczną w Wyższym Seminarium Duchownym Redemptorystów w Echternach (Luksemburg) oraz w Instytucie Katechetycznym „Lumen Vitae” w Brukseli. Był także wykładowcą na Akademii Alfonsjańskiej w Rzymie, jak również profesorem Uniwersytetu Laval w Quebecu (Kanada). W 1974 r. uczestniczył jako ekspert w pracach synodu biskupów, który zajmował się kwestią ewangelizacji i którego owocem jest adhortacja *Evangēlii nuntiandi*. W swoich publikacjach poruszał przede wszystkim zagadnienie odnowy misji ludowych, zwłaszcza kaznodziejstwa misyjnego, a także kwestie chrystologiczne i mariologiczne. Był doskonałym znawcą i propagatorem teologii biblijnej. Przyczynił się do po-

śli Kościoła pierwotnego i w życiu pierwszej wspólnoty odnalazł inspirację do rozwiązania wymienionych problemów.

Celem artykułu jest przybliżenie wizji kerygmatycznego przepowiadania Hitza oraz pobudzenie do refleksji na temat przepowiadania kerygmatu i jego roli w życiu człowieka.

I. ISTOTA KERYGMATU CHRZEŚCIJAŃSKIEGO

Według omawianego autora, kerygmat oznacza akt bądź przedmiot (treść) proklamacji³. Jest to z jednej strony głoszenie słowa, z drugiej zaś to, co zostało ogłoszone, czyli treść. Ponadto proklamowane słowo z mocy Boga jest zarazem uobecniającym się wydarzeniem dotykającym życia ludzkiego. Dlatego też kerygmat jest rzeczywistością dynamiczną.

1. DYNAMICZNY CHARAKTER KERYGMATU

Według Hitza, kerygmat nie jest rzeczywistością statyczną, ale dynamiczną. Jego dynamizm wypływa z faktu, iż jest to akt proklamacji słowa Bożego. Osoba, która przepowiada, wykonuje pewną dynamiczną czynność. Krzyżczy, głosi, przekazuje pewną treść. Czyni tak, ponieważ doświadczyła na sobie działania słowa Bożego.

Drugim elementem, który sprawia, iż kerygmat ma charakter dynamiczny, jest jego aktualizacja. Kerygmat nie jest abstrakcją, lecz konkretnym wydarzeniem, które dotyka egzystencji słuchaczy⁴. Głoszony kerygmat nie jest przeszłością, ale nieustannym „teraz”, wydarzeniem, które aktualizuje się w momencie przepowiadania. Wynika to z tego, że jedyną jego treścią jest sam Jezus Chrystus – pełnia słowa Bożego skierowanego do ludzi⁵. On, mocą Ducha Świętego, sprawia, że słowo ludzkie staje się wydarzeniem, które swoją zbawczą mocą dotyka życia słuchaczy.

Zarówno w Starym, jak i w Nowym Testamencie możemy zauważyć, że kerygmat ma charakter dynamiczny. Jego starotestamentowa, czyli prorocka, oraz nowotestamentowa, to znaczy apostołska proklamacja jest zawsze czynnością, która oddziałuje na słuchaczy, stając się dla nich wydarzeniem.

---

wstania w 1951 r. Centrum Pastoralnego Misji Wewnętrznych. Dzięki zdobytej wiedzy i doświadczeniu Hitz nakreślił własną wizję przepowiadania, opartą na kerygmacie apostołskim. Zainicjowana przez niego odnowa miała wielki wpływ na kształtowanie się przepowiadania misyjnego przed i po Soborze Watykańskim II.

³ Por. P. Hitz, *L'annonce missionnaire de l'Évangile* (dalej: *LmE*), Paris 1954, s. 73.

⁴ Por. tamże, s. 129.

⁵ Por. tamże, s. 97.

1.1. Proklamacja kerygmatu w Starym Testamencie

Kerygmat w Starym Testamencie to alarmujący krzyk wobec nadchodzącego dnia Jahwe⁶. W treści starotestamentowego kerygmatu dominuje zapowiedź zagłady. „Zadaniem proroków Starego Testamentu było głoszenie przyjścia Pana, przypominanie pierwszej Paschy i przymierza synajskiego, nawoływanie ludu do nawrócenia się do Boga w sposób radykalny i całkowity. Wszystkie te interwencje prorockie miały charakter paschalny i eschatologiczny”⁷.

Prorok był heroldem wybranym przez Jahwe, aby uroczyście proklamować Jego słowa dla ludu. Był całkowicie zaangażowany i pochłonięty treścią, którą głosił, i samym głoszeniem. On żył tą treścią, bo został „dotknięty” przez Jahwe. Nosił w sobie doświadczenie Boga żywego, zazdrosnego o swój lud, doświadczenie mocy słowa Bożego. Wobec takiego doświadczenia nie mógł pozostać bierny. Musiał powiadomić wszystkich, aby mogli podjąć decyzję o zmianie dotychczasowego życia wobec straszego dnia gniewu Jahwe.

1.2. Proklamacja kerygmatu w Nowym Testamencie

Podczas gdy w kerygmacie Starego Testamentu dominuje zapowiedź zagłady, w Nowym Testamencie na pierwszym planie znajduje się orędzie zbawienia związane z wydarzeniem Chrystusa. Wszystko jest postrzegane i głoszone w świetle Paschy⁸.

Apostołowie byli autentycznymi następcami proroków. Oni jako widzialne narzędzia (przedstawiciele) Chrystusa zmartwychwstałego wypełniali w Jego imieniu powierzoną im misję. Podstawowym ich zadaniem było głoszenie Ewangelii, które zapewne dokonywało się w różny sposób, lecz zasadniczo polegało na publicznym proklamowaniu orędzia Boga⁹. Apostołowie byli heroldami ogłaszającymi dobrą nowinę. Bowiemy *keryssein* to nie tyle „mówić”, ile „obwieszczać” na całe gardło zbawienie Boże w Chrystusie Jezusie tak, aby słuchacze przyjęli je i uwierzyli w Syna Bożego. W kerygmacie głosili to, co widzieli i czego doświadczyli. „Kerygmatyczne przepowiadanie apostołów nie polegało na głoszeniu jakiejś nauki o religii lub zasad moralnych, lecz na dawaniu świadectwa o wydarzeniu, a właściwie o Osobie, to jest o Jezusie Chrystusie, zmartwychwstałym Odkupicielu”¹⁰.

⁶ Por. tamże, s. 76.

⁷ P. Hitz, H. Nieman, *Quemnam locum habent missiones nostrae populares in vita Ecclesiae?*, „Analecta” 2 (1954), s. 62.

⁸ Por. *LmE*, s. 100.

⁹ Por. P. Hitz, H. Nieman, *Quemnam locum...*, s. 63.

¹⁰ P. Hitz, *Christozentrische Glaubensverkündigung*, „Paulus” 21 (1949), s. 9.

1.3. Dynamika kerygmatu jako wydarzenia

Hitz wskazuje, że słowo Boże nie jest wyłącznie zbiorem prawd, lecz przede wszystkim tętniącą życiem historią, aktualizującą się w każdym czasie.

Izrael poznawał wolę Boga poprzez wydarzenia, które działały się w jego historii. Prorocy Starego Testamentu, głosząc słowo Boga, głosili wydarzenie. Ich słowa nigdy nie były samą treścią, ale stawały się konkretną rzeczywistością. Bóg poprzez słowa proroków stawał się obecnym w życiu narodu wybranego i dokonywał wielkich dzieł.

Podobnie w Nowym Testamencie: apostołowie głosili nie tylko naukę i przykazania Chrystusa, ale także poprzez słowo nieśli światu odkupieńcze dzieło Zmartwychwstałego¹¹. Ewangelia bowiem nie jest „czymś”, ale konkretną Osobą, Jezusem Chrystusem, umarłym, zmartwychwstałym i uwielbionym, którego dzieło zbawcze ogarnia wszystkich ludzi¹². „Odkupienie polega na tym, że stwórcza wszechmoc Boga przemienia nasz byt przez miłość. Nie jest to więc tylko idea, ale rzeczywistość, która może nadać kierunek ludzkiemu życiu”¹³. Tam więc, gdzie głoszony jest kerygmat, obecne staje się królestwo Boże. Moc Boga w głoszonym słowie sprawia, że powstaje nowa rzeczywistość. Ten, kto przyjmuje je z wiarą, już doświadcza zbawienia.

2. TREŚĆ KERYGMATU

W koncepcji Hitza treść kerygmatu jest ukazana jako źródło radości i nadziei dla człowieka. Podkreśla on wydarzenie Paschy Chrystusa, gdyż stanowi ono centrum historii zbawienia. Dzięki temu wydarzeniu człowiek może inaczej spojrzeć na swoją grzeszność, odczytać ją jako *felix culpa*. Może także doświadczyć radości z nadejścia Pana w czasach ostatecznych i nie lękać się sądu. Wszystko to staje się możliwe dzięki nawróceniu, które rozpoczyna się od przyjęcia z wiarą Bożego słowa.

2.1. Pascha Chrystusa

W koncepcji omawianego autora wszystko koncentruje się wokół Paschy Chrystusa. Wszystkie inne wydarzenia z życia Jezusa czy historii zbawienia są zawsze ukazywane w relacji do Chrystusa¹⁴.

Pascha jest decydującym ośrodkiem, historyczno-zbawczym szczytem, czynnikiem syntetyzującym całe misterium zbawienia. Całe dzieło zbaw-

¹¹ Por. tamże, s. 11.

¹² Por. tamże, s. 9.

¹³ *LmE*, s. 242.

¹⁴ Por. tamże, s. 114.

cze ma swą podstawę w tajemnicy Paschy Chrystusa. Całe Boże zbawienie dostępne jest tylko w uwielbionym Chrystusie, czyli w misterium Jego Paschy¹⁵. Dlatego chrześcijaństwo jest wiarą w wydarzenie śmierci i zmartwychwstania Chrystusa, która budzi radość z powodu zbawienia już dokonanego przez Boga w naszym Odkupicielu Jezusie Chrystusie¹⁶.

Według Paula Hitzza, przepowiadanie kerygmatu nie powinno negować przerażającej rzeczywistości grzechu. „Tajemnica niegodziwości” wchodzi w przedmiot kerygmatu. Nie jest to jednak temat centralny ani motyw dominujący, tylko tragiczny wstęp¹⁷.

Głosząc misterium paschalne Chrystusa, nie można pominąć tego tragicznego początku, który stawia człowieka w prawdzie o swoim położeniu, a zarazem uświadamia mu wielkość Bożego Odkupienia. Przepowiadanie wierne kerygmatowi apostołskiemu ma obnażać tragiczne położenie upadłej ludzkości, zranionej przez grzech i poddanej władzy szatana. To przepowiadanie powinno burzyć wszelkie iluzje co do możliwości zbawienia człowieka przez człowieka, gdyż tylko Bóg może zbawić grzesznika. Ma ono także informować, że Bóg już działa, a ludzkość już jest zbawiona w Jezusie Chrystusie. Kerygmat ma uświadomić człowiekowi, że w tej tragicznej sytuacji Bóg zainterweniował przez swego Syna, który odnowił ludzkość, pokonał moce piekielne oraz objawił życie wieczne wszystkim, którzy wierzą w Boskiego Zbawiciela (por. J 3,16-17; Rz 3,23-24)¹⁸. W kerygmacie, tak jak w misterium Paschy, Bóg nie przychodzi potępiać, ale szukać i zbawiać to, co zginęło (por. J 3,17; Łk 19,10)¹⁹. „Im bardziej bowiem człowiek będzie świadom cudownej miłości Boga, tym głębiej odczuwać będzie własny grzech, z którego tylko łaska Boża może go wybawić”²⁰.

2.2. Paruzja i sąd

Głoszenie kerygmatu ma charakter eschatologiczny i dlatego nie można pominąć prawd wiecznych, takich jak paruzja, sąd i piekło. Jednak proklamując te wydarzenia, należy widzieć je w świetle Paschy Chrystusa. „Głoszenie sądu i piekła jest koniecznym elementem kerygmatu chrześcijańskiego. Oznacza to głoszenie ludziom przerażającego niebezpieczeństwa, które im grozi, ukazując równocześnie zbawienie ofiarowane im w Jezusie Chrystusie”²¹.

Hitzz podaje, że głoszenie przyjścia Jezusa jako Sędziego stanowi temat przepowiadania i ścisłą zawartość kerygmatu apostołskiego. „W Chrystusie

¹⁵ Por. P. Hitz, *Ostergheimnis und Seelsorge*, cz. I, „Schweizer Kirchenzeitung” 118 (1950), s. 239.

¹⁶ Por. *LmE*, s. 97.

¹⁷ Por. tamże, s. 98-99.

¹⁸ Por. tamże, s. 99.

¹⁹ Por. tamże, s. 103.

²⁰ P. Hitz, *Die erneuerte Predigt*, „Lebendige Seelsorge” 9 (1958), s. 94.

²¹ *LmE*, s. 119.

nie ma sprzeczności między Jego funkcją odkupieńczą a rolą sędziego. Jezus wykonuje sąd przez Odkupienie, udzielając nowego życia. On nie przyszedł, aby potępić, lecz by zbawiać (por. J 12,47). Jego dzieło zbawcze pozwala dokonać przejścia ze świata grzesznego do sprawiedliwości Bożej. Jego sąd jest ożywiającym usprawiedliwieniem (por. Rz 3,21-26)²².

Paruzja będzie aktualizacją sądu Bożego już dokonującego się na świecie w Chrystusie Jezusie zmartwychwstałym. Trzeba się więc nawrócić i być gotowym na Jego powtórne przyjście²³. Powtórne przyjście Jezusa jest wielką nadzieją Kościoła, gwiazdą, która niesie pociechę w czasach ucisku i przesładowań²⁴. Zawiera ono w sobie dobrą nowinę, że królestwo Boże zainaugurowane w misterium paschalnym rozszerzy się na cały wszechświat, eliminując to wszystko, co jest wrogiem w stosunku do Boga. Dla chrześcijan nadchodzący „dzień Pański” jest wielką nadzieją²⁵.

2.3. Wezwanie do nawrócenia

Paul Hitz uważa, że w treści kerygmatu znajduje się również wezwanie do nawrócenia i podjęcia decyzji²⁶. Chociaż nie zawsze w przepowiadaniu apostołów pojawia się bezpośrednio słowo „nawrócenie” (*metanoia*), to jednak obecne jest w wyrażeniach analogicznych, takich jak wiara i miłość, albo w mowie o grzechu²⁷.

Kerygmat jest głoszeniem Osoby Jezusa Chrystusa, który chce wejść w relację z człowiekiem. Przez głoszone słowo uobecnia się propozycja Boga wobec człowieka. „W spotkaniu z Bogiem decyduje się, jaki kształt przyjmie ludzka egzystencja: czy człowiek osiągnie, czy utraci królestwo Boże. Głoszone słowo Boże dotyka konkretnych ludzi i wzywa ich do zajęcia stanowiska. Gdy Bóg się zbliża, wzywa do podjęcia decyzji „za” Nim lub „przeciw” Niemu²⁸. Ta decyzja wyraża się poprzez wiarę w głoszone słowo. Na jej kształt nie wpływa ludzka retoryka czy psychologia, ale żywe Słowo Ojca. Do nawrócenia prowadzi sam Chrystus obecny w przepowiadaniu, który dla jednych jest zgorzeniem i głupotą, a dla innych mocą i mądrością Bożą (por. 1 Kor 1,23)²⁹.

²² Tamże, s. 120.

²³ Por. tamże, s. 123.

²⁴ Por. tamże, s. 122.

²⁵ Por. P. Hitz, *Krise der Hoffnung in der Seelsorge*, „Anima” 7 (1952), s. 104.

²⁶ Por. P. Hitz, *Primat der Verkündigung*, „Paulus” 26 (1954), s. 50.

²⁷ Por. *LmE*, s. 89.

²⁸ Por. P. Hitz, *Zur Theologie der Predigt*, cz. II, „Schweizer Kirchenzeitung” 121 (1953), s. 583.

²⁹ Por. *LmE*, s. 130.

II. CENTRALNE MIEJSCE KERYGMATU W PRZEPOWIADANIU SŁOWA BOŻEGO

Przepowiadanie słowa jest bardzo ważną posługą Kościoła, bowiem przez „głupstwo” głoszenia słowa Bóg chce doprowadzić ludzi do zbawienia (por. 1 Kor 1,21). Przepowiadane słowo musi być ściśle związane ze słowem, które Bóg wypowiedział do ludzi w swoim Synu. „Jezus Chrystus stanowi kryterium wszelkiego przepowiadania, gdyż jest objawieniem się Boga w świecie i ze względu na świat”³⁰. Pascha Chrystusa ma być, według Hitz, centrum wszelkiego przepowiadania³¹.

1. KERYGMAT A KRYZYS PRZEPOWIADANIA

Niezrozumienie i niedoświadczenie przez duchownych dobrej nowiny wpłynęło na to, iż wielu współczesnych chrześcijan nie doświadczyło, czym jest Ewangelia. „Dla wielu chrześcijan religia kojarzy się z katalogiem przykazań i tablicą ostrzegającą. Chrześcijaństwo nie jest dla nich radosną nowiną, którą się z wdzięcznością przyjmuje, ale prawem i ciężarem, któremu trzeba się poddać. Nie ma tu nawet śladu świadomości Odkupienia”³². W takiej sytuacji należy szukać takiego sposobu głoszenia słowa Bożego, który byłby przydatny współczesnemu Kościołowi i wychodziłby naprzeciw potrzebom tego świata³³.

1.1. Braki w przepowiadaniu

Szwajcarski teolog uważa, że brak dokładnego studium nad Biblią oraz niska znajomość liturgii i pierwotnej tradycji Kościoła stały się przyczyną niepełnych ujęć w teologii, na przykład chrystologii (w tym soteriologii), eklezjologii, eschatologii³⁴. Wynikiem tego było połowiczne odczytanie wydarzenia Paschy i jego znaczenia dla człowieka. Dalszym krokiem było niewłaściwe przepowiadanie podkreślające wyłącznie obowiązki człowieka w drodze do zbawienia.

W przepowiadaniu zwrócono się ku moralności, sądząc, że nakłonienie człowieka do czynienia dobra jest równoznaczne z nawróceniem i wiarą. Za-

³⁰ P. Hitz, *Zur Aktualität Karl Barths. Theologische Aspekte der Katechese heute*, „Theologie der Gegenwart” 14 (1971), s. 137.

³¹ Por. *LmE*, s. 166.

³² P. Hitz, *Heilige Osterfeier: eine seelsorgliche Besinnung*, Luzern 1952, s. 19.

³³ Por. *LmE*, s. 171.

³⁴ Por. tamże, s. 260, 234.

pomniano o znaczeniu wydarzenia Paschy Chrystusa, a zwrócono się ku prawu i konsekwencjom wynikającym z jego nieprzestrzegania.

W wypadku gdy wzywanie do obowiązków nie przyniosło większych efektów, niektórzy kaznodzieje zaczęli stosować jako metodę w przepowiadaniu wywoływanie strachu, aby tym środkiem zmobilizować człowieka do przemiany życia. Szczegółowo przedstawione wizje paruzji, sądu i piekła miały wpłynąć na postępowanie według zasad chrześcijańskich.

Pomijanie wydarzenia Paschy Chrystusa i jego zbawczego znaczenia spowodowało, że głoszone słowo nie było już dobrą nowiną, ale nowiną zobowiązującą, często wręcz terroryzującą człowieka, sprowadzoną do wykładu moralności chrześcijańskiej.

1.2. Potrzeba odnowy przepowiadania

Według Hitza, odnowa przepowiadania jest związana z odnową teologii i antropologii. Potrzeba spojrzenia na Boga i człowieka w świetle wydarzenia Paschy Chrystusa. W tym bowiem wydarzeniu jawi się w pełni inicjatywa Boga oraz właściwy obraz człowieka. „Potrzeba całkowitej zmiany perspektywy, nowej orientacji, która znajdzie odbicie w całości przepowiadania, jak i w poszczególnych kazaniach misyjnych. Potrzeba kontaktu ze źródłami biblijnymi i liturgicznymi, aby odnaleźć prawdziwy sens przepowiadania chrześcijańskiego”³⁵.

Według szwajcarskiego teologa, trzeba ukazać ekonomię zbawczą tak, jak ukazuje ją Biblia, na przykład poprzez syntezę kerygmatyczną skoncentrowaną na królestwie Bożym według synoptyków czy na życiu w Chrystusie według św. Pawła. Hitz sugeruje, że najbardziej pożądanym w tym względzie byłoby przepowiadanie wyraźnie paschalne, gdyż na wydarzeniu paschalnym skoncentrowane jest całe objawienie chrześcijańskie. Pascha, czyli powstanie z martwych Jezusa Chrystusa, jest centralnym wydarzeniem całej ekonomii zbawienia³⁶.

To kluczowe wydarzenie stawia człowieka w innym świetle. W związku z tym Hitz uważa, że w przepowiadaniu trzeba wyjść od wewnętrznych pragnień człowieka, a nie opierać się tylko na tym, co zewnętrzne. Najgłębsze ludzkie pragnienia to zbawienie i szczęście, które ukierunkowują człowieka na nieskończoność³⁷.

³⁵ Tamże, s. 236.

³⁶ Por. tamże, s. 239.

³⁷ Por. tamże, s. 225.

1.3. Wartość kerygmatu

Dla Hitzza bezdyskusyjnym jest, że istotę przepowiadania słowa Bożego stanowi kerygmat, który niesie Ewangelię, to jest Osobę Zbawiciela.

Kerygmat nie jest przepowiadaniem moralizującym, terroryzującym, oskarżającym, ale przynoszącym człowiekowi radość, wyzwolenie i pokój. To wszystko wypływa z niesionej przez kerygmat dobrej nowiny o Bożej miłości. Ta właśnie miłość najpełniej objawiła się w Osobie Jezusa Chrystusa. Stąd chrześcijaństwo nie opiera się na prawach i obowiązkach, które należy spełniać, ale na niezrozumiałym do końca dla człowieka, zadziwiającym objawieniu, że Bóg pierwszy nas umiłował w Jezusie Chrystusie. „To przez wiarę w miłość objawioną w Jezusie ukrzyżowanym i zmartwychwstałym człowiek dostępuje udziału w Bożym zbawieniu, a nie przez wysiłek moralny jako taki. Przemiana obyczajów płynie z wiary w Chrystusa i ją objawia”³⁸.

Słowo kerygmatu jest nieustannie żywe i zdolne zaspokoić pragnienia ludzkiego serca, bo w jego centrum jest konkretna Osoba, z którą człowiek może nawiązać relację. „Ewangelia znalazła swoją personifikację w Chrystusie. On jest wcielonym Słowem Bożym, królestwem i zbawieniem Bożym, a tym samym historyczno- i praktyczno-zbawczym, a więc kerygmatycznym centrum”³⁹. Dlatego przepowiadanie musi prowadzić do osobistej relacji z Jezusem Chrystusem⁴⁰. W objawieniu chrześcijańskim chodzi bowiem o objawienie osobowej miłości, którą Bóg pierwszy nas umiłował⁴¹.

Kerygmat odpowiada na pragnienia i pytania człowieka. Słowo kerygmatu pomaga człowiekowi odnaleźć sens swojego istnienia. „Odkryć Chrystusa zmartwychwstałego oznacza dla ludzi odkryć tajemnicę człowieczeństwa i swojej własnej egzystencji. Zmartwychwstanie Chrystusa jako «przedłużenie» wcielenia Syna Bożego wskazuje na pierwotne przeznaczenie każdego człowieka”⁴².

2. GŁOSZENIE KERYGMATU ODPOWIEDZIĄ NA KRYZYS WIARY

Kolejnym argumentem za przepowiadaniem kerygmatu jest kryzys wiary. Jest on bezpośrednio związany z problemem przestawienia akcentów w przepowiadaniu. Zamiast głosić słowo prowadzące do spotkania Boga z człowiekiem, kaznodzieje stawiali na pierwszym miejscu wymagania moralne. Tymczasem u podstaw prawdziwej moralności chrześcijańskiej stoi wiara i wszelkie czyny miłości z niej naturalnie wypływają.

³⁸ Por. tamże, s. 218.

³⁹ P. Hitz, *Die erneuerte...*, s. 88.

⁴⁰ Por. P. Hitz, *Zur Aktualität...*, s. 138.

⁴¹ Por. P. Hitz, *Réflexions sur la théologie en notre temps*, cz. II, „Nouvelle Revue Theologique” 94 (1972), s. 692.

⁴² P. Hitz, *Jésus Resuscité, l'humanité et l'Église*, „Lumen Vitae” 20 (1965), s. 423.

2.1. Problem wiary we współczesnym świecie

Przyglądając się posłudze duszpasterskiej, Hitz zauważa pewien problem. Bardzo często zakłada się, że wszyscy ludzie wierzą w Boga, dlatego nakłania się ich do spełniania określonych praktyk religijnych. „Tymczasem «praktykowanie wiary» poprzez udział w niedzielnej Eucharystii nie oznacza jeszcze, że motywem spełniania praktyk religijnych jest wiara”⁴³. Coraz częściej przyjmuje się sakramenty bez wiary, na sposób magiczny czy automatyczny.

Hitz zauważa również, że zanika „katechumenat społeczny”, w którym rodzina pełniła funkcję łącznika między chrztem dziecka a wiarą Kościoła. „Rodzina w coraz mniejszym stopniu pełni rolę wychowawcy i opiekuna w dziedzinie wiary”⁴⁴. W niewielkim stopniu realizowane jest założenie, że rodzice i chrzestni mają obowiązek doprowadzić dziecko do żywej wiary.

Szwajcarski teolog zwraca też uwagę na to, że pod wpływem ogromnego przepływu treści w środkach społecznego przekazu ludzie coraz mniej wrażliwi są na słowo. „Ludzie uodpornili się na słowo z powodu dzienników i propagandy, która zasypuje adresatów pustymi obietnicami. Dlatego też nie lubią kazań pustych, o małej sile oddziaływania”⁴⁵. Media promują styl życia często odmienny od Ewangelii, a nawet wręcz zasypują człowieka informacjami o jego wspaniałości. Dlatego też człowiek odrzuca propozycję Ewangelii i skłania się ku łatwiejszemu życiu, które nie wymaga wysiłku.

Procesy te sprawiają, że coraz mniej jest chrześcijan wierzących, to znaczy związanych z Chrystusem osobową więzią, a coraz więcej pojawia się ludzi tzw. religijnych, którzy uczestniczą w rytach zewnętrznych, jednak brakuje im poczucia obecności Boga.

Zdaniem Hitza, największym brakiem współczesnego chrześcijaństwa nie jest więc zanik praktyk religijnych i upadek obyczajów, ale słabość lub brak wiary⁴⁶.

2.2. Wiara jako cel przepowiadania

Szwajcarski teolog uważa, że bezpośrednią przyczyną wiary jest objawienie się Boga w Jezusie Chrystusie przez Ducha Świętego, które dociera do ludzkiego serca. Przyczyną instrumentalną tego spotkania z Bogiem jest kościelne przepowiadanie, które konfrontuje człowieka ze słowem Bożym⁴⁷. Dlatego Kościół winien na nowo odkryć kerygmatyczny rodzaj przepowiadania nowotestamentowego. Według Hitza, kerygmat odgrywa tutaj fundamentalną

⁴³ P. Hitz, *Die Glaubensbekehrung der Christen*, „Anima” 12 (1957), s. 139.

⁴⁴ *LmE*, s. 175.

⁴⁵ Tamże, s. 177.

⁴⁶ Por. tamże, s. 174.

⁴⁷ Por. tamże, s. 188.

rolę, gdyż jest on kościelną posługą budzenia wiary⁴⁸. Kerygmat polega na ogłaszaniu dzieła Boga tak, aby jasno wybrzmiało to, co On uczynił dla nas w Jezusie Chrystusie. „Przepowiadanie ma prowadzić do spotkania z Chrystusem ukrzyżowanym, zmartwychwstałym i dokonującym sądu. Dzięki przepowiadaniu swoich sług Chrystus wychodzi na spotkanie swoich wiernych słuchaczy i włącza ich w swoje własne doświadczenie Paschy”⁴⁹.

Przepowiadanie wydarzeń paschalnych, które mocą Ducha Świętego stają się obecne dla słuchaczy, powoduje, że człowiek w spotkaniu z Osobą Chrystusa opowiada się „za” Nim lub „przeciwko” Niemu. „Wiara chrześcijańska nie opiera się na oczywistości jakiejś idei albo na sile argumentów, lecz na objawieniu się Osoby osobie, czyli objawieniu się Boga żyjącego człowiekowi grzesznemu. Według Nowego Testamentu, wiara i kerygmat mają tę samą treść (por. 1 Kor 15,14), a wiara pochodzi z usłyszanego kerygmatu (por. Rz 10,17)”⁵⁰.

3. SKUTKI PRZEPOWIADANIA KERYGMATU

Hitz zachęca do przepowiadania kerygmatu, który może przynieść pewne ożywienie chrześcijaństwa. Przede wszystkim chodzi o wzbudzenie wiary i odnowę wspólnoty Kościoła. Głoszony kerygmat rodzi także nowe wspólnoty wierzących, które stają się miejscem realizowania miłości Chrystusa i znakiem Bożej obecności.

3.1. Wiara i nawrócenie

Najważniejsze owoce przepowiadania kerygmatu to wiara i nawrócenie. Hitz powtarza za św. Pawłem, że wiara rodzi się ze słuchania słowa Bożego (por. Rz 10,17).

Wiara uzdalnia człowieka do oparcia się jedynie na Bogu, który objawił się w swoim Synu, Jezusie Chrystusie. „Wiara w Biblii nie oznacza «martwej wiary», to znaczy przyjęcia jakichś prawd za prawdziwe, ale to zaufanie w zbawczą miłość i wszechmoc Boga, która objawia się w Jezusie Chrystusie. Wierzyć znaczy: wszystko postawić na Boga. Takiego nawrócenia w wierze domaga się Jezus jako odpowiedzi na Ewangelię o nadchodzącym królestwie Bożym”⁵¹.

Nawrócenie to także owoc głoszonego kerygmatu. „Nawrócenie nie jest poddaniem się jakiemuś imperatywowi, ale zwróceniem się serca ku Bogu, spowodowanym proklamacją wielkich dzieł Bożych dokonanych przez Chry-

⁴⁸ Por. tamże, s. 189.

⁴⁹ P. Hitz, *Ostergeheimnis und Seelsorge*, cz. II, s. 253.

⁵⁰ *LmE*, s. 188-189.

⁵¹ P. Hitz, *Die Glaubensbekehrung...*, s. 137.

stusa i w Chrystusie”⁵². Nie domaga się więc znajomości wszystkich prawd wiary, ale przyjęcia orędzia chrześcijańskiego w ogólności. Przede wszystkim chodzi tutaj o przyjęcie pierwszego przepowiadania, którego treścią jest zbawienie człowieka grzesznego przez Jezusa Chrystusa. Przyjęcie tego orędzia dokonuje się przez spotkanie z żywym Chrystusem Odkupicielem w Jego słowie⁵³.

Nawrócenie nie jest więc w pierwszym rzędzie wynikiem prywatnych postanowień człowieka czy podjęcia pewnych praktyk pokutnych, ale owocem przepowiadania słowa Bożego i spotkania człowieka z Osobą Chrystusa. „Nie chodzi więc o poprawę obyczajów czy powrót do praktyk religijnych, ale o przyłgnięcie w sercu do Osoby i dzieła zbawczego Chrystusa, które poprzedza wszelką pokutę i jest synonimem wiary, która zbawia”⁵⁴.

3.2. Wspólnota, miłość, apostołat

Dzięki usłyszanemu kerygmatowi człowiek nawiązuje osobową więź z Chrystusem i zaczyna w Niego wierzyć. Kolejnym krokiem jest powstanie wspólnoty ludzi wierzących lub odnowa istniejącej wspólnoty, gdyż przyjęcie dobrej nowiny tworzy nową bądź umacnia istniejącą już więź między ludźmi.

We wspólnocie, która odnawia się mocą słowa Bożego, rodzi się miłość. Jest ona owocem doświadczenia kerygmatu i wykracza poza rozumienie świata. Miłość, którą ukazuje kerygmat i której doświadczają wierni, to nie tylko filantropia i szacunek dla człowieka. Jest ona bowiem tą samą miłością, która znalazła wyraz we wcieleniu i uniżeniu Chrystusa aż do śmierci i której zwycięstwo objawiło się w zmartwychwstaniu i napełnieniu ludzi mocą Ducha Świętego⁵⁵.

Człowiek, który żyje taką miłością, nosi w sobie pragnienie dzielenia się nią. Stąd wyrasta w naturalny sposób apostołat. „Doświadczenie miłości w wydarzeniu Paschy skłania do przekazywania jej dalej”⁵⁶. Chrześcijanie dzięki doświadczeniu miłości Boga stają się heroldami tej zadziwiającej miłości i promieniają nią w świecie. „Siła przekonania miłości płynie stąd, że jest to konkretne wyrażenie wiary chrześcijańskiej i znak Chrystusa żyjącego między ludźmi”⁵⁷.

⁵² K. Kretz, *Note préliminaire*, w: K. Kretz, P. Hitz, *Missions paroissiales et liturgie*, Brugges 1957, s. 35.

⁵³ Por. *LmE*, s. 191.

⁵⁴ K. Kretz, *Note préliminaire...*, s. 35.

⁵⁵ Por. P. Hitz, *Prémat...*, s. 53.

⁵⁶ P. Hitz, *Zur Aktualität...*, s. 138.

⁵⁷ *LmE*, s. 201.

III. AKTUALNOŚĆ KONCEPCJI PAULA HITZA CSSR

Minęło trzydzieści lat od śmierci Hitza. Kościół przeżył przez ten czas długą drogę przemian zapoczątkowaną na Soborze Watykańskim II. Podjęto na nim ważne zadanie odnowy Kościoła, jego roli i posłannictwa w świecie. W tym względzie na szczególną uwagę zasługuje Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym. Stawia ona na pierwszym miejscu człowieka uwikłanego w różne sprawy tego świata i zachęca, aby Kościół odpowiedział na jego najgłębsze pragnienia, wypracowując w duchu Ewangelii nowe rozwiązania wiecznych problemów. Podkreśla się przez to, że Kościół, niezależnie od zewnętrznych warunków, ma prowadzić dalej dzieło samego Chrystusa, głosząc ludziom dobrą nowinę o zbawieniu⁵⁸.

Czy współczesny Kościół może w tym dziele korzystać z myśli Paula Hitza? Czy koncepcja Hitza dotycząca kerygmatu i jego znaczenia w procesie budzenia wiary jest dzisiaj aktualna?

1. PRZEPOWIADANIE KERYGMATU A EWANGELIZACJA

Sobór Watykański II przyczynił się do odnowy Kościoła przez powrót do źródeł, czyli do ideału życia pierwszych wspólnot chrześcijańskich. W swych postulatach zwrócił uwagę na potrzebę głoszenia z mocą Ewangelii Chrystusa we współczesnym świecie. W kolejnych latach po Soborze wydano na ten temat dwa zasadnicze dokumenty. Są to: adhortacja *Ewangelii nuntiandi* Pawła VI i encyklika *Redemptoris missio* Jana Pawła II. Mówiąc o ewangelizacji, Kościół zwraca uwagę na problem wiary, a wraz z nim na przepowiadanie słowa Bożego.

Przyjrzyjmy się pokrótce treści tych dwóch dokumentów i porównajmy je z myślą Paula Hitza dotyczącą roli kerygmatu w ewangelizacji.

1.1. Potrzeba ewangelizacji

Niewątpliwie potrzeba głoszenia Ewangelii istniała zawsze, jednak obecne czasy są szczególne pod względem przemian społecznych, kulturowych itp. Kościół nie mógł pozostać obojętny wobec istniejącej sytuacji, która sprawiła, że współczesny człowiek żyje tak, jakby Boga nie było.

W adhortacji *Ewangelii nuntiandi*, która jest owocem synodu biskupów z 1974 roku, Paweł VI stwierdza, że pod wpływem zachodzących przemian człowiek współczesny często zapomina o Bogu. Papież wyróżnia dwie zasadnicze grupy ludzi, którzy potrzebują dobrej nowiny. Pierwsza grupa jest owo-

⁵⁸ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym, nr 11.

cem sekularyzmu, który przedstawia koncepcję świata bez Boga. Wywyższa się za to człowieka, jego wiedzę i możliwości, dzięki którym sam ma sobie poradzić w świecie. W tym nurcie rodzi się ateizm pragmatyczny, programowy i wojujący, który niszczy wszelkie odniesienie człowieka do Boga⁵⁹.

Drugą grupę ludzi stanowią ochrzczeni, którzy przestali zwracać uwagę na znaczenie swego chrztu i utracili sens wiary. W ten sposób zmieszali się z niewierzącymi i przestali być znakiem innego świata⁶⁰.

Zasadniczy problem wymienionych grup ludzi to wiara. Pierwsi nie mają jej wcale i w zasadzie uważają, że jest im niepotrzebna. Drudzy wiarę zaniedbali i teraz jej nie mają lub jest ona bardzo osłabiona. W tych dwóch grupach mieści się znaczna część ludzkości. Taka sytuacja stanowi więc poważne wyzwanie dla Kościoła.

W bliższym nam czasowo dokumencie, jakim jest encyklika *Redemptoris missio* z 1990 roku, papież Jan Paweł II zwraca uwagę na to, że ewangelizacja misyjna stanowi pierwszą posługę, jaką Kościół może spełnić względem każdego człowieka i całej ludzkości w dzisiejszym świecie, który, jak się wydaje, zatracił sens spraw ostatecznych i samego istnienia. Także w tym dokumencie jako zasadniczy problem przedstawia się brak lub obojętność wobec wiary. Dlatego też celem ewangelizacji jest odnowa wiary i życia chrześcijańskiego wśród narodów⁶¹.

Ta myśl Kościoła jest obecna w koncepcji Paula Hitza dotyczącej ewangelizacji. Jeszcze przed Soborem Watykańskim II zwrócił on uwagę na podstawowy problem, jakim jest brak lub słabość wiary rozumianej jako osobowa więź z Bogiem. Patrząc na sytuację współczesnych chrześcijan, doszedł on do sedna problemu, nie zatrzymując się na połowicznych rozwiązaniach typu: nauczyć ludzi praktyk religijnych i zasad moralnych. Zauważył bowiem, na podstawie doświadczeń pierwotnego Kościoła, że fundamentalną sprawą jest doprowadzić człowieka do spotkania z Bogiem objawiającym się w Chrystusie.

1.2. Rola świadectwa i słowa Bożego w dziele wzbudzania wiary

Mając na uwadze podstawowy problem, jakim jest brak wiary, dokumenty Kościoła kładą największy nacisk na głoszenie Ewangelii.

Papież Paweł VI i Jan Paweł II w swoich dokumentach zwracają uwagę na to, że istnieje wiele form głoszenia Ewangelii, wśród których osobiste świadectwo zajmuje naczelne miejsce⁶². W tym miejscu dokumenty mówią nie tylko o świadectwie pojedynczych chrześcijan, ale poruszają kwestię tzw. wspólnot

⁵⁹ Por. Paweł VI, Adhortacja *Evangelii nuntiandi* (dalej: EN), nr 55.

⁶⁰ Por. tamże, nr 56.

⁶¹ Por. Jan Paweł II, Encyklika *Redemptoris missio* (dalej: RMi), nr 2.

⁶² Por. EN, nr 21; RMi, nr 42.

zaczątkowych, określanych też mianem podstawowych⁶³. Wspólnoty te poprzez nieustanne nawracanie się i odnowę wiary opartą na Piśmie Świętym stają się zaczynem życia chrześcijańskiego w świecie⁶⁴.

Kolejną formą głoszenia dobrej nowiny jest przepowiadanie, które jest zarazem uzupełnieniem dawania świadectwa Ewangelii życiem. Poruszając kwestię przepowiadania, dokumenty Kościoła wspominają wyraźnie o kerygmacie. Wprawdzie nie używają wprost tego określenia, jednak mówią o tzw. pierwszym głoszeniu oraz o centralnym miejscu Jezusa Chrystusa i Jego wydarzenia Paschy w przepowiadaniu słowa⁶⁵.

W kwestii sposobu budzenia wiary koncepcja Hitza idzie po tej samej linii, którą wyznaczają wspomniane dokumenty Kościoła. Uważa on, że ciche świadectwo domaga się świadectwa słowa, to jest bezpośredniego głoszenia Ewangelii⁶⁶. Ta zaś wybrzmiewa w pełny sposób w kerygmacie apostołów, gdyż ich przepowiadanie jest wzorem dla współczesnych kaznodziejów.

2. GŁOSZENIE KERYGMATU A MISJE LUDOWE

Od XVII wieku misje ludowe⁶⁷ weszły w praktykę Kościoła. Na przestrzeni dziejów miały one różną formę i treść. Wiele w tym względzie zależało od klimatu epoki, rozwoju teologii, problemów człowieka itp. Powstające współcześnie różne modele misji parafialnych opierają się na kerygmacie apostoelskim. Czy w tym świetle koncepcja Hitza dotycząca przepowiadania misyjnego jest aktualna?

2.1. Główne akcenty współczesnego kerygmatu misyjnego

Dzięki odnowionemu spojrzeniu na rolę słowa Bożego w budzeniu wiary, a przede wszystkim dzięki postawieniu akcentu na kerygmat apostoelski jako wzór przepowiadania, nastąpiła zasadnicza zmiana w rozumieniu współczesnego kerygmatu misyjnego.

⁶³ Terminu „wspólnota podstawowa” użyto oficjalnie na drugim ogólnym zgromadzeniu biskupów Ameryki Łacińskiej w 1968 r. w Medellin. Są to grupy, które starają się prowadzić życie prawdziwie chrześcijańskie. Życie takich wspólnot określa nie tylko wspólne czytanie Biblii i wcielanie jej wskazań w życie, lecz także wzajemna pomoc, dająca szansę przeżycia w trudnych warunkach materialnych; por. J. Comblin, *Wspólnota podstawowa*, w: *ABC chrześcijanina – mały słownik*, red. S. Zalewski, Warszawa 1996, s. 283-284.

⁶⁴ Por. EN, nr 58; RMi, nr 51.

⁶⁵ Por. RMi, nr 44.

⁶⁶ Por. P. Hitz, *Jésus Ressuscité...*, s. 451.

⁶⁷ Misja ludowa – ograniczona czasowo akcja pastoralna, prowadzona przez przybyłych z zewnątrz głosicieli słowa Bożego, zmierzająca przez wygłaszanie kazań i udzielanie sakramentów do gruntownej odnowy życia religijnego wiernych danej parafii; por. G. Siwek, *Misje ludowe w teorii i praktyce Kościoła*, Kraków 1999, s. 11.

Dzięki odnowie zainicjowanej przed Soborem podkreśla się znaczenie słowa Bożego. Przez powrót do semickiego rozumienia słowa (*dabar*) akcentuje się, że słowo Boże nie pełni wyłącznie funkcji informacyjnej, ale również dynamiczną. „Słowo Boże spełnia to, co głosi, daje poznać zbawienie i dokonuje zbawienia, ujawnia ludziom Osobę i wolę Boga, a zarazem prowadzi ich skutecznie do dobrowolnego pełnienia tej woli i do głębokiego zjednoczenia z Bogiem”⁶⁸.

Ponadto na skutek głębszego spojrzenia na wiarę przestała ona być pojmowana tylko jako znajomość prawd Bożych. Podkreśla się natomiast, że jest ona przede wszystkim pełnym ufności zawierzeniem Bogu i odpowiedzią na Jego wezwanie. W związku z tym zmienił się cel przepowiadania. Nie chodzi już o zapoznanie wiernych z prawdami Bożymi, ale o doprowadzenie ich do osobowego spotkania z Bogiem.

Współcześnie podkreśla się także znaczenie przepowiadania Kościoła pierwotnego, czyli kerygmatu apostołskiego. Sięga się do centralnych prawd chrześcijaństwa, zwłaszcza do misterium paschalnego, gdyż w jego przepowiadaniu widzi się możliwość odnowy wiary. Odstępuje się od tradycyjnego założenia, aby podczas misji przekazać swego rodzaju kompendium wiedzy dogmatyczno-moralnej, a koncentruje się jedynie na tych prawdach, które stanowią podstawę nawrócenia, wywołują je i utrwalają⁶⁹.

Wymienione akcenty współczesnego przepowiadania misyjnego możemy odnaleźć w myśli Hitza. On także kładzie nacisk na kerygmat apostołski. Podkreśla przy tym dynamiczny charakter słowa Bożego. Ten dynamizm jest dla niego szczególnie ważny przy głoszeniu kerygmatu, gdyż uobecnienie się tajemnicy Paschy sprawia, że człowiek może wejść w osobową relację z Chrystusem Odkupicielem, a tym samym w Niego uwierzyć.

2.2. Model misji ewangelizacyjnych

Wobec zaistniałych wyzwań stworzono model tzw. misji ewangelizacyjnych. Skierowane są one do osób, które utraciły sens wiary i już nie uważają się za członków Kościoła, oraz do tych, którzy angażują się w życie wspólnoty parafialnej. Realizowane w trzech etapach: 1) etap wprowadzający, 2) profetyczne głoszenie dobrej nowiny, 3) kontynuacja i wzrost, mają na celu doprowadzić do osobistego przyjęcia, we wspólnocie Kościoła, Jezusa Chrystusa jako Pana i Zbawiciela. Aby do tego doszło, misjonarze zarówno słowem, jak i świadectwem życia ukazują żywą osobę Jezusa, doświadczenie zbawienia w Nim, możliwość przyjęcia nowego życia i tworzenia wspólnoty żywego Kościoła.

⁶⁸ K. Panuś, *Zarys historii kaznodziejstwa w Kościele katolickim*, cz. I: *Kaznodziejstwo w Kościele powszechnym*, Kraków 1999, s. 442.

⁶⁹ Por. G. Siwek, *Misje ludowe...*, s. 248.

Istotne jest to, że przepowiadanie dobrej nowiny następuje w kluczu kerygmatycznym i obejmuje następujące tematy: Bóg jest Miłością; Grzech człowieka i zbawienie w Jezusie Chrystusie; Wiara i nawrócenie; Jezus Chrystus Panem; Obietnica Ojca; Wzrost i przemiana w Chrystusie; Wspólnota; Ciało Chrystusa; Bądźcie świadkami⁷⁰.

Ten model to niewątpliwie jedna z wielu prób odpowiedzi na potrzeby dzisiejszego człowieka. Wydaje się jednak, że jest to odpowiedź bardzo trafna, gdyż misje ewangelizacyjne realizują założenia odnowy kerygmatu misyjnego, a zarazem odpowiadają na wyzwanie współczesnych czasów, które cechuje osłabienie wiary lub jej całkowity brak. Zachowują one fundamentalny porządek, w którym chodzi o to, aby doprowadzić człowieka do spotkania z Chrystusem. To bowiem spotkanie owocuje życiem prawdziwie chrześcijańskim.

Także i tutaj można zauważyć, że koncepcja Hitza zachowuje ciągle swą aktualność. Widzi on bowiem zasadniczy problem Kościoła w osłabieniu lub braku wiary. Ponadto podkreśla, że błędem duszpasterzy jest zakładanie obecności żywej wiary u wiernych, którzy uczestniczą w sakramentach⁷¹.

Intuicyjny zamysł tego, co dzisiaj określa się jako misje ewangelizacyjne, można u Hitza znaleźć pod terminem kerygmatu pierwotnego i kerygmatu odnowy.

Kerygmat pierwotny powinien być, według niego, przepowiadany zasadniczo tam, gdzie jeszcze nigdy nie słyszano o Jezusie Chrystusie. Mając jednak na uwadze coraz większy brak wiary wśród ochrzczonych, uważa on, że głoszenie kerygmatu pierwotnego na terenach, gdzie była już głoszona Ewangelia, jest uzasadnione. Jest to bowiem wezwanie ośpałych chrześcijan do nowej miłości i wierności. W ten sposób przepowiadanie pierwotnego kerygmatu nie straciło również dzisiaj nic ze swej aktualności⁷². Natomiast kerygmat odnowy powinien być głoszony we wspólnotach chrześcijańskich żyjących Ewangelią na co dzień. Od kerygmatu pierwotnego odróżnia go to, że towarzyszą mu treści o charakterze doktrynalnym i przykłady jego konkretnych zastosowań⁷³. Wierni mają słyszeć Ewangelię nie raz w życiu, ale wciąż powinni „przeglądać” się w kerygmacie, aby na nowo się nawrócić. Nie można opierać się tylko na powtarzaniu prawd dogmatycznych i zasad moralnych, ale trzeba wciąż na nowo przez kerygmat powracać do Chrystusa⁷⁴.

⁷⁰ Por. M. Nowak, *Misje parafialne 2000*, Warszawa 1996, s. 39-54.

⁷¹ Por. rozdz. II, punkt 2.1.

⁷² Por. P. Hitz, *Zur Theologie der Predigt*, cz. V, s. 626.

⁷³ Por. *LmE*, s. 106-107.

⁷⁴ Por. tamże, s. 193.

3. KONCEPCJA HITZA A NURT KERYGMATYCZNY NA DRODZE NEOKATECHUMENALNEJ

Ruch liturgiczny i biblijny⁷⁵, który wpłynął na odnowę Kościoła, postulował powrót do życia pierwotnej wspólnoty chrześcijańskiej i przepowiadania apostołów.

W tym duchu w Hiszpanii, w środowisku mieszkańców slumsów na przedmieściach Madrytu, zrodził się ruch o nazwie „Droga Neokatechumenalna”. Ruch ten wiąże się z osobą Francisco (Kiko) Argüello, który wraz z towarzyszami opowiadał o zbawieniu ludziom poranionym, złamanym i niewidzącym sensu życia. W ten sposób powoli rodziła się synteza katechetyczna – potężny kerygmat, który trafiając na podatny grunt ubogich serc, powodował powstawanie nowej rzeczywistości – tworzyła się wspólnota trwająca w modlitwie, celebrująca liturgię słowa Bożego i Eucharystii.

3.1. Droga Neokatechumenalna miejscem inicjacji chrześcijańskiej

Droga Neokatechumenalna powstała jako odpowiedź na potrzebę prowadzenia wielu chrześcijan do odkrycia znaczenia chrztu dla ich życia. Dzięki niej powstało środowisko, w którym ludzie ochrzczeni i nieochrzczeni wprowadzani są w życie chrześcijańskie.

Za pomocą środków takich jak: słowo Boże, liturgia, wspólnota, dokonuje się wtajemniczenie chrześcijańskie⁷⁶. Człowiek dzięki głoszonym katechezom stopniowo odkrywa, że słowo Boże jest aktualne w jego życiu, to znaczy odnosi się do niego bezpośrednio. Liturgia staje się przez to bardziej czytelna, przemawiająca, życiodajna. Za tym idzie też doświadczenie wspólnoty. Ludzie przestają być dla siebie anonimowi. W ten sposób stopniowo człowiek dojrzewa w wierze i odkrywa, czym jest chrześcijaństwo⁷⁷.

3.2. Znaczenie kerygmatu w formacji neokatechumenalnej

U podstaw Drogi Neokatechumenalnej leży kerygmat, czyli głoszenie śmierci i zmartwychwstania Jezusa. To słowo sprawia, że ludzie, którzy odsu-

⁷⁵ Powstały pod koniec XIX w. ruch biblijny propagował Pismo Święte w duszpasterstwie, katechezie, przepowiadaniu i liturgii. W wyniku jego działania mówiono o ponownym odkryciu Biblii w Kościele. Ruch liturgiczny, powstały w podobnym czasie, zajmował się sprawą czynnego udziału wiernych w liturgii. Do najbardziej znanych działaczy i popularyzatorów tematyki biblijnej i liturgicznej należeli: P. Guéranger († 1875), O. Casel († 1948), P. Parsch († 1954), L. Beauduin († 1960); por. M. Banaszak, *Historia Kościoła katolickiego*, cz. 4, Warszawa 1992, s. 287-289.

⁷⁶ Por. Papińska Rada ds. Laikatu, *Droga Neokatechumenalna. Statut* (dalej: DNS), Lublin 2002, art. 8, § 2.

⁷⁷ Por. Z. Kiernikowski, *Droga Neokatechumenalna*, „Communio” 4 (1986), s. 85-87.

nęli Chrystusa na margines swego życia, pragną do Niego przyłączyć i wchodzić na drogę wiary i nawrócenia.

W katechezach początkowych⁷⁸ ważną rolę pełni proklamacja kerygmatu, który stawia człowieka w prawdzie o jego egzystencjalnej sytuacji zniewolenia grzechem. „To «słowo zbawienia» wzywa do nawrócenia i wiary, zaprasza do uznania się grzesznikami, do przyjęcia przebaczenia i darmowej miłości Boga oraz do wyruszenia w drogę ku własnej przemianie w Chrystusa mocą Ducha”⁷⁹. Dzięki kerygmatowi człowiek wchodzi w osobową relację z Bogiem, a jego wiara wzmacnia się i dojrzewa. To doświadczenie staje się dla wielu chrześcijan początkiem nowego życia. „Przylgnięcie do Chrystusa zapoczątkowuje proces stałego nawrócenia, który trwa całe życie”⁸⁰.

W ten sposób człowiek czyni pierwszy krok na drodze wiary i nawrócenia, bowiem przyjęcie i doświadczenie kerygmatu jest dopiero początkiem przemiany. Na tę drogę nie wchodzi jednak sam, gdyż proklamowany kerygmat tworzy wspólnotę. Ta z kolei pełni rolę „łona”, które kształtuje w jej członkach coraz dojrzalszą postawę chrześcijańską ujawnianą na zewnątrz i stającą się znakiem dla świata⁸¹. Przez cały czas proklamowany jest kerygmat. „Kerygmat o Jezusie Chrystusie, zwycięzcy śmierci, nie tylko zapoczątkowuje drogę wspólnoty, ale jest jej stałym fundamentem. Stale będzie przypomniane, że Jezus jest kamieniem węgielnym i że «nie dano ludziom pod niebem żadnego innego imienia, w którym moglibyśmy być zbawieni» (por. Dz 4,12)”⁸².

3.3. Analogia między myślą Hitza a formacją kerygmatyczną Drogi Neokatechumenalnej

Myśl Hitza, głęboko zakorzeniona w Biblii i w życiu Kościoła pierwotnego, jest bardzo bliska założeniom Drogi Neokatechumenalnej.

Punktem wyjścia Drogi, jak i myśli Hitza jest problem osłabienia lub braku wiary wśród chrześcijan. W takiej sytuacji trzeba prowadzić ludzi do wiary. Jednak nie może to być wiara rozumiana jako wiedza o Bogu, ale musi to być wiara żywa, wypływająca z doświadczenia Chrystusa w swoim życiu.

Podobnie też w kwestii budzenia wiary Hitz akcentuje przepowiadanie słowa Bożego, w tym szczególnie kerygmatu. Dla niego kerygmat jest ważny, bo ukazuje miłość Boga ucieleśnioną w Jezusie, a ludzie stają się chrześcijanami tylko przez doświadczenie tej miłości⁸³.

⁷⁸ Jest to cykl katechez kerygmatycznych głoszonych przez ekipę katechistów zaproszonych przez proboszcza parafii, mających na celu zawiązanie wspólnoty; por. DNS, art. 9.

⁷⁹ DNS, art. 9, punkt 1.

⁸⁰ DNS, art. 22, § 2.

⁸¹ Por. Z. Kiernikowski, *Droga...*, s. 87.

⁸² R. Blazquez, *Wspólnoty neokatechumenalne*, Lublin 1989, s. 16.

⁸³ Por. P. Hitz, *Missionnaire avec le Christ*, Chicoutimi / Quebec 1973, s. 22.

Droga Neokatechumenalna, jak sama nazwa wskazuje, zakłada pewien proces nawrócenia. Człowiek wchodzi na drogę wiary i nawrócenia, dojrzewa we wspólnotcie, aby potem dawać świadectwo życia i przepowiadać innym kerygmat.

Teolog szwajcarski również zauważa pewną cykliczność życia chrześcijańskiego. Według niego, przepowiadany kerygmat zwołuje wspólnotę, która umacniana przez sakramenty, stopniowo dojrzewa do dawania świadectwa miłości i głoszenia kerygmatu innym ludziom⁸⁴.

ZAKOŃCZENIE

Paul Hitz wiele uwagi poświęca głoszeniu kerygmatu. Czyni to w obliczu problemów, które dotknęły Kościół w połowie XX wieku. Wśród nich zasadniczym był brak lub osłabienie wiary wśród chrześcijan. Szwajcarski teolog zauważył, że wielu chrześcijanom brakuje żywej więzi z Bogiem. Ponadto zwrócił uwagę na kryzys przepowiadania, który bezpośrednio związany jest z kryzysem wiary. Z jego obserwacji wynikało, że w Kościele wiele uwagi poświęcano sprawowaniu sakramentów, natomiast zaniedbywano posługę głoszenia słowa.

W świetle pism Hitza widać, że doktryna biblijna stanowi dla niego najważniejsze kryterium przepowiadania. W źródłach biblijnych odnalazł on pierwotny sposób proklamacji słowa Bożego. Chodzi o przepowiadanie kerygmatyczne jako godny naśladowania przykład głoszenia słowa Bożego. W sposób szczególny akcentuje Hitz proklamowanie kerygmatu Nowego Testamentu, ponieważ zawiera on w sobie zasadniczą treść – wydarzenie Paschy Chrystusa. Według niego, przepowiadanie powinno być skoncentrowane na misterium paschalnym, w świetle którego odsłania się prawda o przeznaczeniu człowieka. Celem przepowiadania jest doprowadzenie człowieka do wiary przeżywanej w osobowym kontakcie z Bogiem objawiającym się w Jezusie Chrystusie.

Ta myśl Hitza jest ciągle aktualna i znajduje odzwierciedlenie w myśli współczesnego Kościoła, który w obliczu kryzysu wiary podkreśla potrzebę głoszenia dobrej nowiny i prowadzenia wiernych do osobowej relacji z Chrystusem. Dlatego też współczesny duszpasterz, którego zadaniem jest prowadzenie wiernych do bliskiej relacji z Bogiem, może wiele zaczerpnąć z myśli szwajcarskiego teologa.

Przede wszystkim może dostrzec, że właśnie kerygmat, czyli przepowiadanie męki, śmierci i zmartwychwstania Chrystusa, tworzy przestrzeń spotkania z Bogiem, który jest Miłością, oraz że doświadczenie miłości powoduje trwałe nawrócenie człowieka.

⁸⁴ Por. *LmE*, s. 126.

W świetle nauki Paula Hitza dzisiejszy duszpasterz może spojrzeć na ewangelizację jako na dzieło budzenia wiary, czyli budowania relacji człowieka ze Stwórcą. Dzięki temu każda działalność duszpasterska będzie miała konkretny cel – doprowadzenie do wiary, bez sprowadzenia chrześcijaństwa do samej tylko nauki zasad moralnego postępowania.

Ponadto dzięki pismom Hitza można zauważyć, że życie chrześcijańskie to pewien cykl, w czasie którego człowiek przechodzi od osobowego doświadczenia Boga, przez życie we wspólnocie, do świadectwa życiem i słowem.

Reasumując, należy stwierdzić, że myśl Paula Hitza pozostanie zawsze aktualna, a przez to inspirująca dla innych, gdyż dla niego kerygmat to Osoba Jezusa Chrystusa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego. Skoro tylko w Nim – Odkupicielu świata – człowiek może odnaleźć sens swego istnienia, to do końca świata, za wzorem apostołów, należy głosić Jezusa Chrystusa i Jego wydarzenie Paschy.

